

Almanya Üniversitelerinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Yönelik Verilen Derslerin Değerlendirilmesi¹

Ülker ŞEN²

Gamze DELİOĞLU³

Öz

Türkçenin yurt dışında yabancı dil olarak nasıl öğretildiğinin bilinmesinin Türkçenin konumunun belirlenmesine ve dil politikasının şekillenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Türkçe, birçok ülkede olduğu gibi Almanya’da da yabancı dil olarak öğretilmektedir. Almanya’da 2022 yılı itibarıyla 423 üniversite bulunmakta, bunların 26’sında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Bu çalışmada söz konusu üniversitelere bağlı 15 farklı dil merkezindeki yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Nitel yöntemin kullanıldığı bir durum (örnek olay) çalışması olan bu araştırmanın deseni iç içe geçmiş çoklu durum desenidir. Doküman incelemesi kullanılarak üniversitelerin resmî internet sayfaları üzerinden araştırma sorularına yönelik veri toplanmıştır. Betimsel analiz yaklaşımıyla veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Türkçe dersleri, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (DİAOÇ) seviyelerine göre dinleme, okuma, konuşma, yazma becerileri ve dil bilgisi, sözcük bilgisi temelinde verilmektedir. Kurs adları ve içerikleri farklılık göstermektedir. Genellikle her seviye bir dönem (13-16 hafta) sürmektedir. Her kursun kredi puanı 3-6 puan arasında değişmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Almanya üniversiteleri, dil merkezi.

¹ İkinci yazarın birinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiş olan bu çalışma 14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

² Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi ABD, ulkersen@gazi.edu.tr. ORCID:0000-0002-1855-6336

³Araş. Gör, Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi ABD, gamzedelioglu@gazi.edu.tr. ORCID:0000-0002-9521-4268
Kaynak Gösterme: Şen, Ü. ve Delioğlu, G. (2023). Almanya üniversitelerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik verilen derslerin değerlendirilmesi. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 8(1), 43-68.

Geliş tarihi: 03.03.2023 - Kabul tarihi: 10.03.2023

DOI: 10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v08i1002

Evaluation of the Courses Given in German Universities for Teaching Turkish as a Foreign Language

Abstract

It is thought that knowing how Turkish is taught abroad as a foreign language will contribute to determining the position of Turkish and shaping the language policy. Turkish is taught as a foreign language in Germany as in many countries. There are 423 universities in Germany in 2022, 26 of which teach Turkish as a foreign language. In this study, the activities of teaching Turkish as a foreign language in 15 different language centers were examined in terms of various variables. The pattern of this research, which is a case study in which the qualitative method is used, is a nested multiple case design. Data on research questions were collected from the official websites of universities using document analysis. Data were analyzed with the descriptive analysis approach. The results obtained as a result of the study are as follows: Turkish lessons are given on the basis of listening, reading, speaking, writing skills and grammar and vocabulary according to the levels of the Common European Framework of Reference for Languages. Course names and contents vary. Generally, each level lasts one semester (13-16 weeks). The credit score of each course varies between 3-6 points.

Keywords: *Teaching Turkish as a foreign language, German universities, Language center.*

Giriş

Dil öğretimi faaliyetleri, hedef kitlelere göre çeşitlilik göstermektedir. Hedef kitle belirlenirken yaş, eğitim durumu, meslek, kültür, kişilik, milliyet (Başkan'dan aktaran Güzel, 2010) gibi özellikler göz önünde bulundurulmaktadır. Türkçe öğretimi yurt içinde ve yurt dışında farklı hedef kitlelere yönelik olarak yapılmaktadır. Türkçenin ana dili olarak öğretiminde ana dili Türkçe olan ve Türkiye'de yaşayan Türk vatandaşları (Şen, 2019) hedef kitleyi oluşturmaktadır. Ana dili olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri örgün eğitim sisteminde Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu tarafından yürütülmektedir. Türkiye dışında yapılan Türkçe öğretimi, hedef kitleler açısından farklılıklar göstermektedir. Yurt dışındaki Türklere/

Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde hedef kitle farklı sebeplerle yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarıdır (Şen, 2019). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü (YYEGM, 2014), Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne bağlı müşavirlik ve ataşelikler (ABDGİM, 2022) tarafından çeşitli ülkelerde ve farklı eğitim kademelerinde yurt dışındaki Türklere Türkçe öğretimi faaliyetleri desteklenmektedir. Balkanlarda Türkçe öğretiminde hedef kitleyi Balkan ülkelerinde yaşayan ve Türkiye ile bağı bulunan Balkan ülkesi vatandaşları (Şen, 2019); Türk soylulara/soydaşlara Türkçe öğretiminde hedef kitleyi ana dili Türkçe dil ailesi grubundan olan veya Afganistan, Irak, Rusya gibi ülkelerde Türk ve akraba topluluklarında yaşayanlar ve Türk cumhuriyetlerinin vatandaşları (Kavak ve Baskan, 2001; Şen, 2019) oluşturmaktadır. Bazı kaynaklarda bu iki hedef kitle Türk soylulara/soydaşlara Türkçe öğretimi adı ile anılmaktadır (Duman, 2003). Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) (TİKA, t.y.) tarafından yurt dışında soydaşlara Türkçe öğretimi faaliyetleri desteklenmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kitleyi Türkiye’de veya yurt dışında yaşayan Türk vatandaşı olmayan kişiler oluşturmaktadır. Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi T.C. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBOGM, 2022) tarafından verilen kurslar, “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi (PICTES)” projesi kapsamındaki kurslar ve üniversitelerdeki Türkçe Öğretim ve Araştırma Merkezlerinde (TÖMER) yapılmaktadır. Bunun yanı sıra Türkiye’de özel kurum ve kişiler tarafından da yabancı dil olarak Türkçe öğretilmektedir. Yunus Emre Enstitüsü (YEE, t.y.) ve Türkiye Maarif Vakfı (TMV, t.y.) tarafından yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi çalışmaları yürütülmektedir. Çeşitli ülkelerde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite gibi örgün eğitim kademelerinde veya halk eğitim merkezi, özel dil kursu, vakıflar gibi yaygın eğitim kurumlarında ülkelerin dil politikalarına uygun şekilde yürütülmektedir.

Türkçe, birçok ülkede üniversite düzeyinde yabancı dil olarak öğretilmektedir. Türkçenin dünyada konumunun tespit edilmesi ve Türkçenin yabancılar tarafından nasıl öğretildiğinin bilinmesi, dil politikasının şekillendirilmesine ve Türkçe öğretim faaliyetlerinin düzenlenip yürütülmesine

katkıda bulunacaktır. Alanyazın incelendiğinde Almanya’da diğer Avrupa ülkelerine göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılan üniversitelerin sayısında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Dolunay (2005) çalışmasında Almanya’da Türkçe öğretilen 12 üniversitenin, Çakır (2021) 11 üniversitenin, Çağ ve Bölükbaş-Kaya (2021) ise 21 üniversitenin adını vermektedir. Almanya üniversitelerinde Türkçe öğretimine dair yapılmış çalışmalar incelendiğinde “bazı üniversitelerin sadece adlarının verildiği (Çağ ve Bölükbaş-Kaya, 2021; Çakır, 2021; Dolunay, 2005), bazı çalışmalarda belirli bir üniversite ile ilgili daha fazla bilgiye yer verildiği (Hartmann, 1998; Gül, 2002; Gül, 2006; Özdemir, 2005), bir çalışmada birden çok üniversite ile ilgili tarihi ve kısa bilgilere yer verildiği ancak bunların güncelliğini yitirdiği (Herzog, 2010)” (Delioğlu, 2022: s.7), bir çalışmada Almanya’daki 26 farklı üniversite hakkında bilgi verildiği (Delioğlu, 2022), bir çalışmada ise üniversite öğrencilerinin görüşlerine yer verildiği (Şen ve Tok, 2017) tespit edilmiştir.

Almanya’daki Üniversite Rektörleri Konferansı (Hochschul Rektoren Konferenz) internet sitesi olan yükseköğretim pusulası (Hochschul Kompass) verilerine göre Almanya’da 2022 yılında 423 üniversite bulunmaktadır (Hochschul Kompass, 2022). Bu 423 üniversite içinde alanyazın taraması, internet taraması ve Almanya’daki öğretim üyelerinden alınan bilgiler ile yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin 26 farklı üniversitede 63 farklı lisans programı/yüksek lisans programı/dil merkezi kursuna bağlı olarak yapıldığı görülmüştür. 15 farklı üniversitede yer alan dil merkezlerinde çeşitli düzeylerde yabancı dil olarak Türkçe dersleri verilmektedir. Bu çalışma Türkçe dersleri verilen 15 üniversite dil merkezi (Augsburg Üniversitesi, Berlin Freie Üniversitesi, Bochum Ruhr Üniversitesi, Bremen Eyaletindeki Üniversiteler, Darmstadt Teknik Üniversitesi, Duisburg-Essen Üniversitesi, Erfurt Üniversitesi, Erlangen Nürnberg ve Friedrich-Alexander Üniversitesi, Frankfurt Goethe Üniversitesi, Frankfurt Viadrina Avrupa Üniversitesi, Hamburg Üniversitesi, Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi, Passau Üniversitesi, Regensburg Üniversitesi, Siegen Üniversitesi) ile sınırlıdır.

Bu araştırmanın amacı Almanya üniversitelerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik verilen derslerin özelliklerini tespit etme ve değerlendirmektir.

Alt amaçlar ise;

1. Almanya üniversitelerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik verilen derslerin;
  - 1.1. Adları,
  - 1.2. Kredi puanları,
  - 1.3. Süreleri,
  - 1.4. Hedef ve içeriklerinin tespit edilip değerlendirilmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Almanya üniversitelerine bağlı dil merkezlerinde verilen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerinin özelliklerine dair verileri doküman analizi yoluyla tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmanın yöntemi niteldir. Bu araştırma, ilgili derslerin özelliklerini ad, kredi puanı, süre, hedef ve içerik alt birimlerinde inceleyerek kurumlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları saptayan bir durum (örnek olay) çalışmasıdır. Almanya’da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılan üniversite dil merkezlerinden 15 tanesi amaçlı örnekleme yöntemleri ile seçilmiştir. Her biri kendi içinde alt boyutlarıyla, hepsinde aynı sorular kullanılması şartıyla incelenmiştir. Veriler işlenmiş, yorumlanmış ve karşılaştırmalar yapılmıştır.

Çalışma Dokümanı

Almanya üniversitelerinin dil merkezlerindeki yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerine ilişkin verilerin toplandığı bu çalışmada çalışma dokümanı seçilirken ölçüt örnekleme ile hangi üniversitelerin çalışmaya dâhil edileceği belirlenmiştir. Bu ölçütler:

1. Almanya’da bulunması,
2. Bir üniversite bünyesinde olması,
3. Bir dil merkezinde olması,
4. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yapılıyor olması,
5. Güncel olarak eğitim öğretim yapılıyor olması,
6. WEB adreslerinden verilerine ulaşılabilir olmasıdır.

Bu ölçütleri sağlayan 15 üniversite çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu üniversiteler ve dil merkezlerinin Türkçe ve Almanca adları ile WEB adresleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Almanya Üniversitelerinde Bulunan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Yapıldığı Dil Merkezleri*

Üniversite	Türkçe Merkez ve Kurs	Almanca Merkez ve Kurs	WEB Adresi
Augsburg Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.uni-augsburg.de/de/organisation/einrichtungen/sz/fremdsprachenangebot/tuerkisch/
Berlin Freie Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.sprachenzentrum.fu-berlin.de/sprachangebot/sprachen/tuerkisch/index.html
Bochum Ruhr Üniversitesi	Yabancı Dil Eğitimi Merkezi, Türkçe Kursu	Zentrum Für Fremdsprachen Ausbildung (ZFA), Türkisch	https://www.zfa.ruhr-uni-bochum.de/sprachen/tuerkisch/index.html.de
Bremen Eyaletindeki Üniversiteler ¹	Bremen Eyaletindeki Üniversitelerin Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum der Hochschulen im Land Bremen, Türkisch	https://www.uni-bremen.de/sprachenzentrum-der-hochschulen-im-land-bremen/sprachen-a-z/p-z/tuerkisch
Darmstadt Teknik Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.spz.tu-darmstadt.de/spz_sprachen/spz_tuerkisch_2.de.jsp
Duisburg-Essen Üniversitesi	Seçmeli Çalışmalar Enstitüsü, Türkçe Dil Kursu	Institut für Optionale Studien IOS, Sprachkurse, Türkisch	https://www.uni-due.de/ios/sprachkurse_e1.php
Erfurt Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.uni-erfurt.de/sprachenzentrum/sprachen/sprachen-p-z/tuerkisch

¹Bremen Eyaletindeki Üniversitelerin Dil Merkezi Bremen Üniversitesi, Bremen Yüksek Okulu, Bremerhaven Yüksek Okulu ve Sanat Koleji olmak üzere dört yükseköğretim kurumunun ortak dil merkezidir.

Erlangen Nürnberg Friedrich-Alexander Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://sz.fau.de/abteilung-nord-ost-und-aussereuropaeische-sprachen/ https://sz.fau.de/abteilung-fan/kursueberblick/fan-tuerkisch/
Frankfurt Goethe Üniversitesi	Uluslararası Eğitim ve Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Internationales Studien und Sprachenzentrum (ISZ), Türkisch	https://www.buchsys.de/spz-frankfurt/angebote/Sommersemester_2022/_Tuerkisch.html
Frankfurt Viadrina Avrupa Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.sz.europa-uni.de/de/lektorate/tuerkisch/index.html
Hamburg Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.uni-hamburg.de/sprachenzentrum/moderne-fremdsprachen/kurse.html
Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.sprachenzentrum.uni-muenchen.de/sprachkursangebot/semesterkurse/tuerkisch/tuerk_allg/index.html
Passau Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.sprachenzentrum.uni-passau.de/fremdsprachenausbildung/tuerkisch/#:~:text=In%20T%C3%BCrkisch%20wird%20eine%20allgemeine,oder%20Wahlpflichtmodule%20eingbracht%20werden%20k%C3%B6nnen.
Regensburg Üniversitesi	Dil ve İletişim Merkezi, Türkçe Kursu	Zentrum für Sprache und Kommunikation (ZSK), Türkisch	https://www.uni-regensburg.de/zentrum-sprache-kommunikation/studienbegleitende-fremdsprachenausbildung/sprachen/tuerkisch/index.html
Siegen Üniversitesi	Dil Merkezi, Türkçe Kursu	Sprachenzentrum, Türkisch	https://www.uni-siegen.de/sprachenzentrum/sprachen_lernen/weitere_sprachen/tuerkisch/index.html?lang=de

Veri Toplama Araçları

Almanya üniversiteleri dil merkezlerinde verilen yabancı dil olarak Türkçe derslerine yönelik bilgi toplamayı ve karşılaştırma yapmayı amaçlayan bu çalışmada doküman incelemesi kullanılarak üniversitelerin resmî internet sayfaları üzerinden araştırma sorularına dair veri toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma sorularına yönelik hazırlanan veriler sistematik ve açık bir şekilde betimlenmiş, açıklanmış ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Almanya üniversitelerinin dil merkezlerinde verilen yabancı dil olarak Türkçe derslerinin özelliklerine dair tespitler bu bölümde sırasıyla tablolar hâlinde verilmiştir. Bu derslerin adları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: *Almanya Üniversitelerindeki Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinin Adları*

Dil Merkezi	Derslerin Adları
Augsburg Üniversitesi Dil Merkezi	a. Türkçe 1 b. Türkçe 2 c. Türkçe 1 d. Türkçe 2 e. Türkçe 3 f. Türkçe 3 g. Türkçe 4 h. Türkçe 4
Berlin Freie Üniversitesi Dil Merkezi	a. Türkçe Okuma 1 b. Türkçe Okuma 2
Bochum Ruhr Üniversitesi Yabancı Dil Eğitimi Merkezi	a. Türkçe Temel Modül: Türkçe A1 b. Türkçe A2 c. Türkçe B2/C1 ve C1
Bremen Eyaletindeki Üniversitelerin Dil Merkezi	a. Çevrim İçi: Yabancı Dil Olarak Türkçe (A1.1) b. Çevrim İçi: Yabancı Dil Olarak Türkçe (A1.2) c. Çevrim İçi: Yabancı Dil Olarak Türkçe (A2.1) d. Çevrim İçi: Yabancı Dil Olarak Türkçe (A2.2)

Darmstadt Teknik Üniversitesi Dil Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> a. Teknik Türkçe I Sözlü ve Yazılı İletişim b. Teknik Türkçe II Teknik Metinlerin Yazılması c. Teknik Türkçe III Sözlü Sunum ve Teknik İletişim d. Teknik Türkçe IV İdare, Hukuk, Pedagoji
Duisburg-Essen Üniversitesi Seçmeli Çalışmalar Enstitüsü	<ul style="list-style-type: none"> a. Türkçe A1 b. Türkçe A2
Erfurt Üniversitesi Dil Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> a. Türkçe A1 Dinleme ve Konuşma b. Türkçe A1 Okuma ve Yazma c. Türkçe A1 Konuşma Kursu d. Türkçe A2 Dinleme ve Konuşma e. Türkçe A2 Okuma ve Yazma f. Türkçe B1.1 Dinleme ve Konuşma g. Türkçe B1.1 Okuma ve Yazma h. Türkçe B1.2 Dinleme ve Konuşma, i. Türkçe B1.2 Okuma ve Yazma
Erlangen Nürnberg Friedrich-Alexander Üniversitesi Dil Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> a. Türkçe: Temel Kurs I Ön bilgisi olmayan yeni başlayanlar için b. Türkçe: Temel Kurs II c. Türkçe: Temel Kurs III d. Türkçe: Gelişmiş Konuşma
Frankfurt Goethe Üniversitesi Uluslararası Eğitim ve Dil Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> a. Türkçe A1/1. Yeni Başlayanlar İçin b. Türkçe A1/2. ve Bölüm 3 c. Türkçe A2/1 d. Türkçe A2/2 e. Türkçe A2/B1
Frankfurt Viadrina Avrupa Üniversitesi Dil Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> a. Türkçe Oryantasyon Kursu b. İleri Türkçe Kursu
Hamburg Üniversitesi Dil Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> a. Türkçe Çevrim İçi “Yazılı İletişimin Geliştirilmesi”, B2 Seviyesi b. Türkçe Çevrim İçi “B2 Seviyesi İçin Uygulamalı Dil”, B2 Seviyesi
Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi Dil Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> a. Türkçe A1.1 (Yeni Başlayanlar İçin) b. Türkçe A1.2 (Temel Bilgi)
Passau Üniversitesi Dil Merkezi	<ul style="list-style-type: none"> a. Türkçe Temel Kurs 1.1/A1 b. Türkçe Temel Kurs 1.2/A2 c. Türkçe Temel Kurs 2.1/B1 d. Türkçe İleri Düzey 1/B2 e. Türkçe İleri Düzey 1.1 ve 2.1, C1/C2 “Türk Kültürü ve Türk Edebiyatı” Karma Ders

Regensburg Üniversitesi Dil ve İletişim Merkezi	a. Yeni Başlayanlar İçin Türkçe Okuma/Yazma Kursu b. Türkçe A1.1 c. Türkçe A1.2 d. Türkçe A2.1 e. Türkçe A2.2 f. Türkçe B1.1 g. Türkçe Tandem
Siegen Üniversitesi Dil Merkezi	a. Türkçe-Hedef Seviye A1 b. Türkçe 2-Hedef Seviye A1.2 c. Türkçe 2-Hedef Seviye A2.1 d. Türkçe-Hedef Seviye A2 e. Menşee Dil Olarak Türkçe: Dil Bilgisi Üzerine Odaklanma f. Menşee Dil Olarak Türkçe: Sözlü İletişime Odaklanma

Dil merkezlerinde verilen yabancı dil olarak Türkçe derslerinin adlarına bakıldığında genellikle “Türkçe” A1...B2/temel, ileri gibi seviyenin belirtildiği adlandırmalar yapıldığı görülmektedir. Bunlardan farklı olarak Erfurt Üniversitesi, Hamburg Üniversitesi ve Siegen Üniversitesinde dil becerilerine göre ayrılmış Türkçe dersleri bulunmaktadır. Passau Üniversitesinde ileri seviye Türkçe dersinde Türk kültürü ve edebiyatı da adlandırmada yer almaktadır. Darmstadt Üniversitesinde ise diğer üniversitelerden farklı olarak teknik Türkçe dersleri bulunmaktadır. Bulguların yazımında karışıklığın önlenmesi amacıyla Tablo 2’de dersler her bir üniversite dil merkezi için ayrı ayrı “a...i” şeklinde kodlanmıştır.

Bu derslerin kredi puanları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: *Almanya Üniversitelerindeki Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinin Kredi Puanları*

Dil Merkezi	Kredi Puanları
Augsburg Üniversitesi Dil Merkezi	a, c, e. 5 kredi puanıdır. b, d, f. 6 kredi puanıdır.
Berlin Freie Üniversitesi Dil Merkezi	a, b. 5 kredi puanıdır.
Bochum Ruhr Üniversitesi Yabancı Dil Eğitimi Merkezi	a, b, c. 5 kredi puanıdır.
Bremen Eyaletindeki Üniversitelerin Dil Merkezi	a, b. 6 kredi puanıdır. c, d. 3 kredi puanıdır.
Darmstadt Teknik Üniversitesi Dil Merkezi	Kredi puanları belirtilmemiştir.
Duisburg-Essen Üniversitesi Seçmeli Çalışmalar Enstitüsü	a, b. 4 kredi puanıdır.
Erfurt Üniversitesi Dil Merkezi	Belirtilmemiştir.
Erlangen Nürnberg Friedrich-Alexander Üniversitesi Dil Merkezi	a, b, c. 5 AKTS puanıdır. d. 2.5 AKTS puanıdır.
Frankfurt Goethe Üniversitesi Uluslararası Eğitim ve Dil Merkezi	Belirtilmemiştir.
Frankfurt Viadrina Avrupa Üniversitesi Dil Merkezi	a. 6 AKTS puanıdır. b. Belirtilmemiştir.
Hamburg Üniversitesi Dil Merkezi	a, b. 3 kredi puanıdır.
Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi Dil Merkezi	Her biri 3 AKTS puanıdır.
Passau Üniversitesi Dil Merkezi	a, b, c, d. Her biri 5 AKTS puanıdır. e. Belirtilmemiştir.
Regensburg Üniversitesi Dil ve İletişim Merkezi	a, f. 3 kredi puanıdır. b, c, d. 4.5 kredi puanıdır. e. Belirtilmemiştir.
Siegen Üniversitesi Dil Merkezi	a, d. 6 AKTS puanıdır. b, c, e, f. 3 AKTS puanıdır.

Dil merkezlerinde verilen yabancı dil olarak Türkçe derslerinin kredi puanlarına bakıldığında her bir dersin genellikle 3-6 AKTS puanı değerinde olduğu görülmektedir. Aynı dil merkezinde verilen derslerin AKTS puanlarının da farklı olabildiği tespit edilmiştir.

Bu derslerin süreleri Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Almanya Üniversitelerindeki Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinin Süreleri

Dil Merkezi	Süre
Augsburg Üniversitesi Dil Merkezi	a, c, e. 15 hafta, haftada 4 saat olmak üzere sınıf çalışması 60 saat; hazırlık, materyal takibi ve sınav hazırlığı ise 90 saattir. Toplam iş yükü 150 saattir. b, d, f. 15 hafta, haftada 4 saat olmak üzere sınıf çalışması 60 saat; hazırlık, materyal takibi ve sınav hazırlığı ise 120 saattir. Toplam iş yükü 180 saattir.
Berlin Freie Üniversitesi Dil Merkezi	a ve b. 15 hafta, haftada 4 saat olarak 60 saat sınıf çalışması; 60 saat hazırlık ve takip ve 30 saat sınav hazırlığı ve sınav olmak üzere toplam iş yükü 150 saattir.
Bochum Ruhr Üniversitesi Yabancı Dil Eğitimi Merkezi	a, b, c. 13 hafta, haftada 4 saat olmak üzere 52 saat ders yapılmaktadır.
Bremen Eyaletindeki Üniversitelerin Dil Merkezi	a, b. 180 saattir. c, d. 60 saattir.
Darmstadt Teknik Üniversitesi Dil Merkezi	Süre belirtilmemiştir.
Duisburg-Essen Üniversitesi Seçmeli Çalışmalar Enstitüsü	a, b. 16 hafta sürmektedir, haftada 4 saattir.
Erfurt Üniversitesi Dil Merkezi	Her biri haftada 2 saattir.
Erlangen Nürnberg Friedrich-Alexander Üniversitesi Dil Merkezi	a, b, c. Haftada 4 saattir. d. Haftada 2 saattir.
Frankfurt Goethe Üniversitesi Uluslararası Eğitim ve Dil Merkezi	Her biri 30 saattir.
Frankfurt Viadrina Avrupa Üniversitesi Dil Merkezi	a. Haftada 3 saattir. b. Haftada 4 saattir.
Hamburg Üniversitesi Dil Merkezi	a. Haftada 2 saat, 13 haftadır. b. Haftada 2 saat, 14 haftadır.
Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi Dil Merkezi	Her biri haftada 2 saattir.
Passau Üniversitesi Dil Merkezi	a, b, c, d. Haftada 4 saattir. e. Haftada 2 saattir.

Regensburg Üniversitesi Dil ve İletişim Merkezi	a, f. Haftada 2 saat, 14 haftadır. b, c, d. Haftada 3 saat, 14 haftadır. e. Haftada 4 saat, 14 haftadır.
Siegen Üniversitesi Dil Merkezi	a, b, c, e. Haftada 2 saat, 16 haftadır. d. Haftada 4 saat, 16 haftadır. f. Haftada 2 saat, 15 haftadır.

Dil merkezlerinde verilen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerinin her biri bir dönem sürmektedir. Bir dönem ise 13-16 haftadır. Sınıfta çalışma süresi haftalık 2-4 saat arası değişmektedir, genellikle bu sürenin haftalık 4 saat olduğu görülmüştür. Toplam sınıf çalışma süresi ise 28-64 saat aralığında değişmektedir.

Bu derslerin hedef ve içerikleri Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5: *Almanya Üniversitelerindeki Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinin Hedef ve İçerikleri*

Dil Merkezi	Hedef ve İçerik
Augsburg Üniversitesi Dil Merkezi	a, b. A1 (DİAOÇ) düzeyinde kısmi ve temel dil becerilerinin kazanılması hedeflenmektedir. Önceden bilgisi olmayan öğrencilere yönelik temel yabancı dil becerileri içeriği oluşturmaktadır. c, d. A2 (DİAOÇ) düzeyinde dil becerilerinin kazanılması hedeflenmektedir. Dilin temel kullanımı için sağlam yabancı dil becerilerine yönelik etkinlik ve uygulamalar içeriği oluşturmaktadır. e, f. A2+ (DİAOÇ) düzeyinde becerilerin kazanılması hedeflenmektedir. Temel seviyeden bağımsız dil kullanımına geçilmesi için yabancı dil becerilerinin verilmesi içeriği oluşturmaktadır.
Berlin Freie Üniversitesi Dil Merkezi	a. Öğrencilerin A2.2 DİAOÇ (sözlü) ve B1.2 DİAOÇ (yazılı) seviyesinde Türkçeye hâkim olması hedeflenmektedir. Okuma stratejileri, Türkçe-Almanca çeviri yöntemleri, sözcük bilgisi, dil bilgisi ve dil becerilerinin pekiştirilerek ileri düzeyde genişletilmesi, metin analizi, kendi kendine çalışma içeriği oluşturmaktadır. b. Öğrencilerin B1.1 ve B1.2 DİAOÇ (sözlü) ve B2.1 DİAOÇ (yazılı) seviyesinde Türkçeye hâkim olması hedeflenmektedir. Dil bilgisi, sözcük bilgisi, dil becerilerinin derinleştirilmesi, kendi kendine çalışma, Türkçe-Almanca çeviri içeriği oluşturmaktadır.

Bochum
Ruhr Üni-
versitesi
Yabancı
Dil Eğitimi
Merkezi

- a. DİAOÇ A1 düzeyinde Türkçe becerisinin kazanılması; öğrencilerin selamlama, tanışma gibi rutin durumlar ve aile, çalışmalar, yerleşim yeri, boş zaman, yeme, içme gibi konularda basit konuşmalara katılabilmeleri, çok basit ifadeler ile konuşulan metinlerden tanıdık bilgileri anlayabilmeleri, çok basit dil araçlarını kullanarak güncel günlük durumları sözlü olarak tanımlayabilmeleri, yazma becerileri alanında reklamlar, formlar gibi bilinen konularda çok basit metinleri okuyup anlayabilmeleri ve kartpostallar, e-postalar, notlar gibi kısa, çok basit metinler yazabilmeleri amaçlanmaktadır. Dil becerileri ön planda tutularak sözcük bilgisi ve dil bilgisi alıştırmaları da yapılmaktadır. Hedef dilin konuşulduğu ülkelere yönelik kültürlerarası yeterlilik, ekip çalışması, arabuluculuk becerileri, çeşitli öğrenme ve iletişim stratejileri de içerikte yer almaktadır.
- b. Türkçe A1 ve A2'deki hedefe ek olarak randevular, bilgilendirme, staj, yurt dışı, geçmiş, günümüz ve gelecek gibi konularda da basit düzeyde konuşma hedeflenmektedir. İş, şehir, proje gibi bilinen bir konuda kısa ve basit sunumlar yapılabilmesi beklenmektedir. İçerik Türkçe A1'de olduğu gibidir.
- c. DİAOÇ B2/C1 veya C1 düzeyinde Türkçe becerisi; öğrencilerin dil becerilerini akademik düzeyde geliştirmeleri hem yazılı hem de sözlü becerilerde akademik ve teknik bağlamda ilerlemeleri hedeflenmektedir. Tartışma, münazara, çalışma görevleri, grafik, istatistikler gibi görselleştirilmiş veriler, sunumlar sözlü alanı oluşturmaktadır. Analiz, inceleme, özet, rapor, akademik makaleye giriş gibi türlerde yazma çalışmaları ise yazılı olanı oluşturmaktadır. Türkçe literatür veya iş bağlamında tartışmalar yapılmaktadır. Sözlük araştırması ve oluşturulması da yer almaktadır.

Bremen
Eyaletinde-
ki Üniver-
sitelerin Dil
Merkezi

a. Okuma: Öğrencilerin Türkçe kelimeleri, kısa cümleleri ve çok basit metinleri okuyabilir ve Türk alfabesinin özelliklerini ele alabilmeleri;
Dinleme: Öğrencilerin tanıdık konulardaki çok basit metinleri yavaş bir hızda ve net bir telaffuzla anlayabilmeleri;
Konuşma: Öğrencilerin tanıdık konularda sorular sorabilmeleri ve cevaplayabilmeleri, birbirlerini selamlayabilmeleri, kendilerini tanıtılabilmeleri, günlük rutinlerini anlatabilmeleri ve basit dileklerini ifade edebilmeleri;
Yazma: Öğrencilerin adları, yaşları, adresleri ve ülkeleri gibi basit kişisel bilgileri uygun biçimlerde ifade edebilmeleri hedeflenmektedir.
Türk alfabesine giriş ve harflerin Türkçe okunuşu, okunuşu ve tonlaması, temel dil bilgisi bilgilerine giriş (şimdiki zaman çekimi, şahıs zamirleri, sıfatlar), sayılar, kelime bilgisi, beden dili, hitap biçimleri, ad ve soyadlarının uygunluğu içeriği oluşturmaktadır.
b. Okuma: Öğrencilerin kısa, basit metinleri okuyabilir (örneğin formlar, gazete manşetleri, ambalaj üzerindeki etiketler, işaretler ve duyurular, zaman çizelgeleri);
Dinleme: Öğrencilerin günlük yaşamda basit ve net bir şekilde konuşulan diyalogları anlayabilmeleri ve şarkı ile mesajlardaki ayrıntıları (tek tek sözcükleri) tanıyabilmeleri;
Konuşma: Öğrencilerin basit sohbetlere katılabilmeleri ve iletişim kurabilmeleri, kendileri ve diğer insanlar hakkında konuşabilmeleri ve kısa bilgi verebilmeleri veya isteyebilmeleri;
Yazma: Öğrencilerin kendileri ve diğer insanlar hakkında bilgi verebilmeleri, soru sorabilmeleri ve cevaplayabilmeleri, günlük rutinlerini zamanla tanımlayabilmeleri, niyetler hakkında konuşabilmeleri ve fikirlerini ifade edebilmeleri hedeflenmektedir.
Günlük diyaloglar, memnuniyet ve memnuniyetsizliği ifade etme, zaman verme ve sorma, insanları tanımlama, dil bilgisi bilgisinin genişletilmesi (örneğin iyelik ekleri, -li ve -siz ekleri, zaman zarfları), günlük sözcük bilgisinin genişletilmesi, Türkiye’de hiyerarşiler ve yetki, hizmetler ve ulaşım araçlarının analizi içeriği oluşturmaktadır.
c, d. Belirtilmemiştir.

Darmstadt Teknik Üniversitesi Dil Merkezi	<p>a. Öğrencilerin hem sözlü hem de yazılı olarak teknik dilde iyi iletişim kurabilmeleri hedeflenmektedir. Dil bilgisi ve yazılı anlatım geliştirilmektedir. Derste dağıtılan güncel uzmanlık metinleri kullanılmaktadır.</p> <p>b. Öğrencilerin teknik dilde yazılı olarak iyi iletişim kurabilmeleri ve konu ile ilgili metinler yazabilmeleri hedeflenmektedir. Dil bilgisi ve yazılı anlatım, farklı metin türleri aracılığıyla geliştirilmektedir. Derste dağıtılan çeşitli güncel teknik metinler kullanılmaktadır.</p> <p>c. Öğrencilerin teknik dilde iyi iletişim kurabilmeleri, konu ile ilgili sunumlar yapabilmeleri ve kendi konularını tutarlı ve yapılandırılmış bir şekilde formüle edip gerekçelendirebilmeleri hedeflenmektedir. Dil bilgisi ve sözlü anlatım, çeşitli konu alanları aracılığı ile geliştirilmektedir.</p> <p>d. Yönetim, hukuk ve eğitim alanlarından önemli konuların Türkçe olarak ele alınması hedeflenmektedir. Öğrencilerin okuduğunu anlama ve farklı metin içerikleri üzerindeki kendi pozisyonlarını uygun bir sözlü ve yazılı biçimde formüle etmesi geliştirilmektedir. Derste dağıtılan güncel uzmanlık metinleri kullanılmaktadır.</p>
Duisburg-Essen Üniversitesi Seçmeli Çalışmalar Enstitüsü	<p>a. Öğrencilerin selamlaşma, vedalaşma, tanışma, tanıtmaya, kişisel bilgileri paylaşma, aile üyelerinden bahsetme, boş zaman aktiviteleri ve günlük hayattan bahsetme, yemekler hakkında konuşma, alışveriş yapma, ürünler hakkında konuşma, istek ve niyetleri ifade etme, sayı, ad, yer ve saatleri anlayıp iletme, basit kişisel bilgileri yazıya geçirme (form, mektup vb.) becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Türk alfabesi ve telaffuzu, dil becerileri, dil bilgisi temelleri, çoğul adlar, isim iyelik ve hâl ekleri, kişi zamirleri, şimdiki zaman, geçmiş zaman, dilek kipleri, olumsuzluk ekleri, sesli harf uyumları içeriği oluşturmaktadır.</p> <p>b. Öğrencilerin yemekler hakkında konuşma, sipariş verme, öneri, dilek ve niyetleri bildirme, öz geçmiş, görünüm ve karakter özelliklerinden bahsetme, geçmiş alışkanlıklar, olay ve koşulları tanımlama, bir evi tarif etme, eşya adları, vücut bölümlerini bilme, hastalıklar ve belirtileri, ev işleri, komşular, giyim tarzları, günlük işler ile ilgili konuşma ve tavsiye vermeleri hedeflenmektedir. Dil becerilerinin öğretimi ve dil bilgisi konuları (dilek ve haber kipleri, karşılaştırma ifadeleri vb.) içeriği oluşturmaktadır.</p>
Erfurt Üniversitesi Dil Merkezi	Belirtilmemiştir.
Erlangen-Nürnberg Friedrich-Alexander Üniversitesi Dil Merkezi	<p>a, b. DİAOÇ A düzeyinde temel Türkçe bilgisinin ve Türkiye'nin bölgesel, kültürel özelliklerinin öğretilmesi hedeflenmektedir.</p> <p>c. DİAOÇ A2 düzeyinde Türkçe bilgisi derinleştirilmesi hedeflenmektedir.</p> <p>d. DİAOÇ B1 düzeyindeki öğrenciler için yazılı ve sözlü alıştırmaları içermektedir.</p>

<p>Frankfurt G o e t t e Üniversitesi Uluslararası Eğitim ve Dil Merkezi</p>	<p>a. Türk diline ve kültürüne giriş niteliğindedir. Dört dil becerisine ve dil bilgisi yapılarına ilişkin temel bilgiler öğretilmesi hedeflenmektedir. İsimler ve tekil/çoğul uyarlamalar, kesinlik/belirsizlik, olmak/sahip olmak/ihtiyacı olmak gibi fiiller, şimdiki zamanda fiillerin çekimi sıfatlar ve karşılaştırmalı biçimler; zarflar ve edatlar, önemli ifade biçimleri (örneğin zaman), günlük iletişim durumları için temel kelimeler ve basit konular (giyimden sofraya, günlük rutin, takvim ve tatiller, aile ve akrabalar) öğretilmektedir. Bu kurstaki diğer beceriler arasında telaffuz, önemli konuşma niyetleri ve iletişim durumları da yer almaktadır.</p> <p>b. Öğrencilerin günlük ifadeleri ve basit kalıpları anlayıp kullanmaları ve muhatap ile basit bir şekilde iletişim kurmaları hedeflenmektedir. Kısmen derinleştirilmiş dil bilgisi yapıları verilmektedir. Bireysel konuşma niyetleri, iletişim durumları ve günlük konular (örneğin: restoranda, otel resepsiyonunda, doktor/hastalıklar/vücut kısımları, yol hakkında soru sorma, boş zaman/hobiler, işler) hakkında daha fazla kelime alıştırmaları yapılmaktadır.</p> <p>c. d. Belirtilmemiştir.</p> <p>e. Öğrencilerin günlük yaşamda sıklıkla kullanılan ifadeleri anlayarak kullanabilmeleri hedeflenmektedir. Bilinen konular ve kişisel ilgi alanları hakkında kendini basit ve tutarlı bir şekilde ifade etme, deneyimler ve olaylar hakkında rapor verme, hayaller, umutlar ve hedefleri tanımlama, planlar ve inançlar için kısa gerekçeler veya açıklamalar vermenin öğrenilmesi hedeflenmektedir. Seyahat ve turistik yerler, Türkiye’de çalışma, yaşam/ikamet bölgesi, festivaller, bayramlar ve gelenekler, medya ve ilişkiler, dostluklar ve temaslar konularına yer verilmektedir. İletişimsel içerik kapsamında nedenlerini anlama ve belirtme, avantaj ve dezavantajları adlandırma, yurtdışına seyahat ve yurt dışında kalma hakkında konuşma, deneyimler hakkında konuşma, nerede yaşadığını açıklama, ihtiyaç ve istekleri ifade etme, yaşam tarzları ve alışkanlıklar hakkında konuşma, hedefler ve planlar hakkında konuşma, tavsiye ve istekler yer almaktadır. Dil bilgisi konuları ise zamansal tümceler, nedensel tümceler, bağıl tümceler, geçmişteki geniş zaman kipi gibi diğer geçmiş zamanlar, doğrudan ve dolaylı anlatımdır.</p>
<p>Frankfurt V i a d r i n a A v r u p a Üniversitesi Dil Merkezi</p>	<p>a. Türk dil yapısı, temel iletişim biçimleri, üniversite sistemi ve günlük ihtiyaçları karşılama hakkında bir fikir vermek hedeflenmektedir. Temel iletişim (birbirinizi selamlayın, kendinizi tanıttın, veda edin, bilgi alın, vb.), Türk dilinin yapısı ve gelişimine genel bakış, yükseköğretim sisteminin yapısı, kampüste yaşam (konut durumu dâhil), günlük yaşam, pratik bilgiler içeriği oluşturmaktadır.</p> <p>b. Gündelik hayattan konular ele alınarak sözlü ve yazılı ifade tekniklerinin dil bilgisi ve yazım kuralları çerçevesinde geliştirilmesi hedeflenmektedir.</p>

Hamburg Üniversitesi Dil Merkezi	<p>a. Öğrencilerin duygu, düşünce ve bilgilerin yazılı olarak ifade edilmeleri, ilgi ve uzmanlık alanına ait birçok konuda çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgilerle açık ve ayrıntılı metinler yazabilmeleri hedeflenmektedir. Yazma esnasında okuyucuya gerçek duyguyu vermek için Türkçeye ait farklı ve etkili yazılı anlatım tekniklerinden yararlanılmaktadır. Yazma etkinlikleri ile kelimeleri, cümle yapılarını ve ifade kalıplarını Türkçenin kurallarına uygun şekilde yazma öğretilmektedir. Noktalama işaretleri örnek metinlerle birlikte işlenmektedir. Kontrollü yazma, serbest yazma gibi yazma tür ve tekniklerinde örnek çalışmalar yapılmaktadır.</p> <p>b. Türkçenin dil bilgisi yapıları üzerinde çalışılmakta ve bunları günlük durumlarda kullanma pratiği yapılmaktadır. Güncel okuma metinleri ile kelime dağılımı genişletilmekte ve önemli deyimler öğretilmektedir.</p>
Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi Dil Merkezi	<p>a. İletişim ve ülke bilgisi ile ilgili olarak selamlar, vedalar, karşılama, tanışmalar, durumlar, düşünceler, zaman, milliyetler, diller, ülkeler, kişisel bilgiler, meslekler, sipariş vermek, öneri vermek, kabul etmek, reddetmek, mesajlar, talep biçimleri, gelecekteki eylemler, yol sormak, dilekler, ev eşyaları, deyimler; dil bilgisi ile ilgili olarak Türkçenin özellikleri, özel harf ve sesler, büyük ve küçük ünlü uyumu, sondan ekleme, ünsüz değiştirme, dolgu ünsüzleri, çoğul eki, “-iyor, -r, -mek, -şer, -li, -di” gibi ekler, hâl ekleri, kişi zamirleri, olumsuzluk ekleri, sıfatlar, soru biçimleri, edatlar, sayılar, de bağlacı içeriği oluşturmaktadır.</p> <p>b. İletişim ve ülke bilgisi ile ilgili olarak günlük yaşamdan konuşma konuları, bilgi paylaşımı, yeme-içme, günün saatleri ve karşılık gelen selamlaşma biçimleri, dini selamlaşma biçimleri, sağlıklı bir yaşam tarzı için önerilerde bulunmak, taksi çağırmak, kişisel ihtiyaçları ifade etmek, trafik, molalar, geçmiş alışkanlıklar, kaçırılan fırsatlar, niyetler, hobiler ve boş zaman hakkında konuşmak, hava durumu, mevsimler ve Türkiye'nin Bölgeleri; dil bilgisi ile ilgili olarak geçmiş zaman, ek fiil, dönüşlülük zamiri, belirsiz zamir, gereklilik, yeterlik, şart ekleri, ihtiyaç ve koşul cümleleri, sıra sayıları içeriği oluşturmaktadır.</p>
Passau Üniversitesi Dil Merkezi	Belirtilmemiştir.
Regensburg Üniversitesi Dil ve İletişim Merkezi	<p>a. Belirtilmemiştir.</p> <p>b. Öğrencilerin temel düzeyde çeşitli günlük durumlar için bilgi ve becerilere sahip olmaları, diğer kişilerin yavaş ve net konuşması ile tanıdık ve günlük ifadeleri, çok temel ifadeleri anlayıp kullanabilmeleri, basit bir şekilde iletişim kurabilmeleri ve kendini çok basit bir şekilde yazılı olarak ifade edebilmeleri hedeflenmektedir. Selamlaşma, vedalaşma, kendini ve diğer insanları tanıtmaya, kökenini sorma ve belirtme, özür dileme, soru sorma ve teşekkür etme, kısa telefon görüşmeleri yapma, aile isimleri, iş/egitim yeri hakkında soru sorma ve cevap verme, dilekte bulunma gibi iletişim alanları; şahıs ekleri, iyelik ekleri, şahıs zamirleri,</p>

<p>Regensburg Üniversitesi Dil ve İletişim Merkezi</p>	<p>“sein” fiili ve olumsuz hâli, ses uyumu, soru zarfları, “auch” kelimesinin karşılığı, sayılar, şimdiki zaman, “-lik” eki ile sözcük oluşturma gibi dil bilgisi konuları içeriği oluşturmaktadır.</p> <p>c. Öğrencilerin ilk kursa kıyasla çeşitli diğer temel günlük durumlarda hareket etmelerini sağlayacak bilgi ve becerilere sahip olmaları, çok tanıdık konularda, çok acil ihtiyaçlara ilişkin yaygın olarak kullanılan ifadeleri ve çok temel ifadeleri anlayabilmeleri ve bunlara yanıt verebilmeleri, günlük yaşamla ilgili metinleri anlamaları ve üretmeleri hedeflenmektedir. Dil becerileri hakkında nasıl soru sorulduğu ve nasıl ifade edildiği, hobiler, nesnelere adlandırma ve onlar hakkında konuşma, bir şehir merkezini anlatma ve mağazalarından, nereden ve ne satın alınacağı, nasıl satın alınacağı, seçenekleri sorma ve belirtme, kişinin kendi dili ile Türkçe arasındaki farklılıkları ve alışveriş kültürleri arasındaki farklılıkları yansıtmaları; “für: için, mit: ile, wie: gibi” gibi bazı Almanca edatların Türkçe karşılığı, hâl ekleri, sahiplik, emir kipi, birleşik isim, sıfatlar, reddetme, ihtiyaç ve zorunluluk ifadeleri içeriği oluşturmaktadır.</p> <p>d. Öğrencilerin kendileri için önemli olan konular ile ilgili bireysel cümleleri ve en yaygın kelimeleri anlamalarını sağlayacak bilgi ve becerilere sahip olmaları, rutin durumlarda iletişim kurabilmeleri ve tanıdık, yaygın şeyler hakkında bilgi alışverişinde bulunabilmeleri, giderek daha uzun metinleri anlayabilmeleri ve üretebilmeleri, kendini sözlü olarak daha iyi ifade edebilmeleri hedeflenmektedir. Yemek ile ilgili konuşmalar, tercihler, gelecekteki eylemler, günlük rutinleri tanımlama, varsayımlar, olasılıklar, günler, aylar, niyetler, alışveriş gibi konular; gelecek zaman, sıfatlar, “-meyi, -meye” eki, “-ip” zarf fiil eki gibi dil bilgisi konuları içeriği oluşturmaktadır.</p> <p>e. Öğrencilerin basit, sınırlı bir konuşmayı yüz yüze başlatabilmeleri, sürdürebilmeleri ve sonlandırabilmeleri, gereksiz çaba sarf etmeden basit, rutin konuşmalar yapabilmeleri, öngörülebilir günlük durumlarda tanıdık konularda kendilerini anlatabilmeleri ve gerektiğinde diğer kişinin yardımı ile fikir ve bilgi alışverişinde bulunabilmeleri hedeflenmektedir. Tatil, içecek ve yemek siparişi, ruh hâlleri, hava durumu, mevsimler, müzik, Avrupa ve Türkiye, edebiyat hakkında konuşma, kartpostal yazma, bir apartman dairesini anlatma, kişiyi, vücut kısımlarını tanımlama, şikâyetleri sorma ve belirtme, masal okuma; “-mali/ -meli, -(y)En, -Il/-In/-n, -Dir/-t-, lE, -lEn, -Dik, -AcAk, ise/-(y)sE, -mİş/-(y)mİş, iken/ -(y)ken” gibi ekler içeriği oluşturmaktadır.</p>
--	---

Regensburg Üniversitesi Dil ve İletişim Merkezi	<p>f. Öğrencilerin hedef dili kullanmaları gereken farklı günlük durumlarda hareket etmelerini sağlayacak bilgi ve becerilere sahip olmaları, daha bilimsel veya spesifik konulara da katılmaları, ana dili gibi konuşmak için deyimleri öğrenerek kullanmaları, günlük konular ve ilgi alanları ile ilgili yazılı ve görsel basını takip edebilmeleri hedeflenmektedir. Nedenleri anlama ve belirtme, komşuları tanıma, Türkçeyi neden ve nasıl öğreneceğini söyleme, bir gezi ve görülecek yerler hakkında konuşma, tatilini nasıl planlayacağını söyleme, yaşam tarzları ve yaşam kalitesi hakkında konuşma ve apartmanları, yerleşim alanlarını tanımlama, tartışmalarda hemfikir olmak veya karşı çıkma, bayramlar ve gelenekler hakkında konuşma ve bunlar ile ilgili makaleleri anlama, amaç ve niyetleri yansıtırma; “dİktEn sonra, -mEdEn önce, -dİğİ, -(y)EcEğİ için, -dİğİndEn, -mEdEn, -DİğİndEn dolay/ötürü, -Dik/ (y)EcEK, -(y)En, -Dİğİnl/(y)EcEğİnl söyle-, -(y)İp, -mEdİğİnl/-mEyEcEğİnl sormak, sE+idi/sE, keşke +sE/sEydl, -(E/I)r... mEz, -Dİğİ zaman/DİğİndE, -mEkiçİn, -mEsi için/diye, -mEsiİnl istemek/rica etmek, söylemek” gibi dil bilgisi konuları içeriği oluşturmaktadır.</p> <p>f. Belirtilmemiştir.</p>
Siegen Üniversitesi Dil Merkezi	<p>a. Öğrencilerin temel Türkçe bilgilerinin genişletilmesi ve DİAOÇ A1 düzeyine ulaşılması hedeflenmektedir.</p> <p>b. DİAOÇ A1.2 düzeyine ulaşılması hedeflenmektedir.</p> <p>c. DİAOÇ A2.1 düzeyine ulaşılması hedeflenmektedir.</p> <p>d. DİAOÇ A2 düzeyine ulaşılması hedeflenmektedir.</p> <p>e. DİAOÇ B2 düzeyinde sözlü ve yazılı Türkçe bilgisi olan öğrencilerin dil bilgisi becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.</p> <p>f. DİAOÇ B2 düzeyinde sözlü ve yazılı Türkçe bilgisi olan öğrencilerin sözlü iletişim becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.</p>

Dil merkezlerinde verilen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerinin içeriklerine bakıldığında genellikle Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine göre seviyelendirme yapıldığı ve bu seviyelere uygun dil öğretimi konularına yer verildiği, seviyelere göre dinleme, konuşma, okuma, yazma dil becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesinin yanı sıra dil bilgisi konularının verildiği, kelime ve kelime gruplarının öğretildiği, öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri ve iletişim kurabilmelerinin ilk hedef olduğu, sonraki seviyelerde ise dil becerilerinin geliştirilip değiştirilmesi için çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Darmstadt Üniversitesinde ise diğerlerinden farklı olarak içeriğin teknik Türkçeye göre oluşturulduğu tespit edilmiştir. Türkçe dil becerileri geliştirilirken Türk kültürü ve edebiyatından da örneklere yer verildiği görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Almanya üniversitelerindeki yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yapıldığı dil merkezlerindeki derslerin adları, kredi puanları, süreleri ve içeriklerine dair bilgiler verilmiştir. Türkçe kurslarının bağlı oldukları birim türü genellikle Dil Merkezi'dir (12), Dil ve İletişim Merkezi, Yabancı Dil Eğitimi Merkezi adları da kullanılmaktadır. Seçmeli Çalışmalar Enstitüsüne bağlı olarak yürütülen dil kursu da bulunmaktadır. Dil merkezlerinde temel amacın yabancı dili öğretmek, dil becerilerini kazandırmak ve geliştirmek olduğu görülmektedir. Dil öğretimi yapılan derslerin adlandırılmasında genellikle dil ve seviye adının bulunduğu, nadiren dil becerisi ya da dilin kullanım alanına yönelik adlandırmanın da yapıldığı tespit edilmiştir. Üniversitelerdeki dil merkezlerinde verilen her Türkçe kursu için genellikle 2-6 kredi puanı kazanılmaktadır. Puanların dil merkezine ve derse, ders süresine bağlı olarak değiştiği görülmüştür. Üniversitelerdeki dil merkezlerinde her seviye için bir kursun bir dönem (13-16 hafta) sürdüğü görülmektedir. Bazı dersler haftalık 2 saat iken bazı dersler haftalık 4 saattir. Derslerin içeriklerine bakıldığında Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesindeki seviye tanımlarına uygun olarak içeriklerin belirlendiği, dil becerilerine göre iletişim temelli içerikler oluşturulduğu görülmüştür.

Çalışmanın Almanya üniversitelerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerine yönelik bir bakış açısı sunduğu düşünülmektedir. Bundan sonraki çalışmalarda da farklı ülkelerde verilen yabancı dil olarak Türkçe derslerinin bağlı oldukları kurum/kuruluşlar, derslerin adları, süreleri, puanları, içerikleri, işleniş biçimleri, öğretim elemanları ve öğrencilerin derslere karşı görüş, ilgi ve tutumları, kurumlara vb. göre ders başarısı, öğretim elemanlarının yeterlikleri gibi çeşitli konulara yer verilebilir. Bu sayede Türkçenin Türkiye dışında nerede, nasıl, kim tarafından, kimlere, ne derecede öğretildiği tespit edilerek Türkçenin dünyadaki konumunun belirlenmesi ve dil politikasının şekillendirilmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Çalışmada çıkar çatışmasına yol açacak herhangi bir husus bulunmadığını ve araştırmanın tüm süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan ederiz.

Kaynakça

- [1] Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (ABDİGM) (2022). Yurt Dışı Temsilciliklerimiz. <http://abdigm.meb.gov.tr> adresinden erişildi.
- [2] Çağ, H.D. ve Bölükbaş-Kaya F. (2021). Türkçenin Yurt Dışında Yabancı Dil Olarak Öğretimine Genel Bir Bakış. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 74-101. DOI: <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.42>
- [3] Çakır, M. (2021). Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Türkçe öğretimi. (Ed Aktaş, E. ve Halitoğlu, V.), *Dünyada Türkçe Öğretimi Kuram, Durum, Uygulama, Sorun ve Çözümler* içinde (s. 11-41). Ankara: Nobel.
- [4] Delioğlu, G. (2022). Almanya Üniversitelerinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Ülker Şen), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [5] Dolunay, S.K. (2005). Türkiye ve Dünyadaki Türkçe Öğretim Merkezleri ve Türkoloji Bölümleri Üzerine Bir Değerlendirme, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/salih_kursad_dolunay_turkoloji_bolumleri_degerlendirme.pdf adresinden erişildi.
- [6] Duman, A. (2003). Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretiminde Metin Seçimi. *Türklük Bilimi Araştırmalar (TÜBAR) Dergisi*, (19), 151-154. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/156763> adresinden erişildi.
- [7] Gül, B. (2002). Münih Üniversitesi Yakın Doğu Tarihi, Kültürü ve Türkoloji Enstitüsü ve Çalışmaları. *Türkbilig*, (3), 18-33. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkbilig/issue/52758/696256> adresinden erişildi.
- [8] Gül, B. (2006). Almanya'da Türkoloji Çalışmaları. *Türkbilig*, (11), 56-117. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/989423> adresinden erişildi.
- [9] Güzel, A. (2010). Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Kurulması Gerekli Görülen Ana Bilim Dalları. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (27). 371-383. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/156998> adresinden erişildi.
- [10] Hartmann, A. (1998). Giessen Justus Liebig Üniversitesinde İslam Bilgileri, Arabistik ve Türkoloji. *Şarkiyat Mecmuası*, (8), 29-36. <https://>

dergipark.org.tr/tr/pub/iusarkiyat/issue/1004/11278 adresinden erişildi.

[11] Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBOGM) (2022). Yaygın Eğitim Kurs Programları. <https://e-yaygin.meb.gov.tr/pagePrograms.aspx> adresinden erişildi.

[12] Herzog, C. (2010). Almanca Konuşulan Ülkelerde Türkiyat ve Şarkiyat Çalışmalarının Gelişimi Üzerine Notlar. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (8)15, 77-148.

[13] Hochschul Kompass (2022). Hochschulen. <https://www.hochschulkompass.de/hochschulen.html> adresinden erişildi.

[14] Kavak, Y., ve Baskan, G. A. (2001). Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akkraba Topluluklarına Yönelik Eğitim Politika Ve Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20), 92-103. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/990-published.pdf> adresinden erişildi.

[15] Özdemir, N. (2005). Almanya ve Berlin'deki Türkoloji Araştırmaları Tarihi ve Freie Üniversitesi Berlin-Türkoloji Enstitüsü. *Millî Folklor*, (17)68. <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=68&Sayfa=28> adresinden erişildi.

[16] Şen, Ü. ve Tok, E. (2017). Köln Üniversitesi Orientalistik Bölümü Öğrencilerinin Türk Dili, Edebiyatı ve Türkiye ile İlgili Görüşleri. *Diyaletolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), 73-83. <https://diyaletolog.com/DergiTamDetay.aspx?ID=179> adresinden erişildi.

[17] Şen, Ü. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine genel bakış. (Ed. Şen, Ü.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* içinde (s.1-22). Ankara: Pegem.

[18] Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) (t.y.). Tarihçe. <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222> adresinden erişildi.

[19] Türkiye Maarif Vakfı (TMV) (t.y.). Türkiye Maarif Vakfı. <https://turkiyemaarif.org/page/524-Turkiye-Maarif-Vakfi-12> adresinden erişildi.

[20] Yunus Emre Enstitüsü (YEE) (t.y.). Yunus Emre Enstitüsü. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> adresinden erişildi.

[21] Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü (YYEGM)

(2014). Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Daire Başkanlığı Görevleri. <https://yyegm.meb.gov.tr/www/yurt-disi-egitim-ve-ogretim-daire-baskanligi/icerik/30> adresinden erişildi.

Extended Abstract

Turkish is taught as a foreign language at university level in many countries. Determining the position of Turkish in the world and knowing how Turkish is taught by foreigners will contribute to the shaping of language policy and the organization and execution of Turkish teaching activities. When the literature is examined, it has been seen that there is a significant difference in the number of universities that teach Turkish as a foreign language in Germany compared to other European countries. According to the higher education compass (Hochschul Kompass) data, which is the website of the Conference of University Rectors in Germany (Hochschulrektoren Konferenz), there are 423 universities in Germany in 2022. In these 423 universities, it has been seen that Turkish as a foreign language is taught in 63 different undergraduate programs / graduate programs / language center courses in 26 different universities, with the literature review, internet search and information obtained from the faculty members in Germany. Turkish as a foreign language is taught at various levels in language centers located in 15 different universities. This study is limited to 15 university language centers where Turkish lessons are given (University of Augsburg, Freie University of Berlin, Ruhr University Bochum, Universities in the State of Bremen, Technical University of Darmstadt, University of Duisburg-Essen, University of Erfurt, Erlangen Nuremberg and Friedrich-Alexander University, Goethe University Frankfurt, European University Frankfurt Viadrina, Hamburg University, Ludwig Maximilian University of Munich, University of Passau, University of Regensburg, University of Siegen). The aim of this research is to determine and evaluate the characteristics of the courses for teaching Turkish as a foreign language in German universities. The sub-objectives of the study are to determine and evaluate the names, credit scores, durations, targets and contents of the courses of teaching Turkish as a foreign language in German universities.

The method of this research, which aims to identify the data through document analysis, is qualitative. This research is a case study that determines the similarities and differences between institutions by examining the characteristics of the related courses in terms of name, credit score, duration, target and content subunits. 15 of the university language centers where Turkish is taught as a foreign language in Germany were selected by purposive sampling methods. Each of them has been examined with its own sub-dimensions, provided that the same questions are used in all of them. The data were processed, interpreted and comparisons were made. In this study, data on research questions were collected from the official websites of universities using document analysis. In this study, descriptive analysis approach was used in the analysis of the data. The data prepared for the research questions were systematically and clearly described, explained and interpreted.

When we look at the names of Turkish as a foreign language courses given in language centers, it is seen that there are generally nomenclatures indicating the level such as “Turkish” A1...B2/basic, advanced. Unlike these, Erfurt University, Hamburg University and Siegen University have Turkish courses separated according to language skills. Turkish culture and literature are also included in naming in the advanced Turkish course at Passau University. Unlike other universities, Darmstadt University offers technical Turkish courses. Each of the courses on teaching Turkish as a foreign language, given in language centers, lasts for one semester. A semester is 13-16 weeks. Working time in the classroom varies between 2-4 hours per week, generally it has been observed that this period is 4 hours per week. Total class working time varies between 28-64 hours. When we look at the content of Turkish lessons, it is generally seen that the leveling is done according to the European Common Recommendations Framework for Languages and language teaching subjects suitable for these levels are included. It is seen that the first goal is for students to express themselves and communicate, and at the next levels, studies are carried out to develop their language skills. In Darmstadt University, unlike the others, it was determined that the content was created according to technical Turkish. It has been observed that while Turkish language skills are being developed, examples from Turkish culture and literature are also included.

It is thought that the study offers a perspective on teaching Turkish as a foreign language in German universities. In the next studies, the institutions/organizations to which Turkish as a foreign language courses given in different countries are affiliated, the names of the courses, their duration, their scores, their content, the way they are taught, the views, interests and attitudes of the instructors and students towards the courses, the institutions, etc. According to this, various topics such as course success and the competencies of the instructors can be included. In this way, it is thought that it will contribute to determining the position of Turkish in the world and shaping the language policy by determining where, how, by whom, to whom and to what extent Turkish is taught outside of Turkey.